

Н. Г. Печерова, канд. юрид. наук, докторантка
Національна академія наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького
вул. Трьохсвятительська, 4, Київ, 01001, Україна
e-mail: mrs.pecherova@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТУ ДОГОВОРІВ З РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ НА ОБ'ЄКТИ СУМІЖНИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Право інтелектуальної власності, незважаючи на те, що його фундаментом є саме цивільне право і право інтелектуальної власності формується на його засадах, має свої особливості. Однією з таких особливостей є саме розуміння права інтелектуальної власності не як галузі права чи навчальної дисципліни, а як правової категорії. Розуміння цього, а також того, що ми говоримо про об'єкти права інтелектуальної власності дозволяє нам відрізнити дане право від речового. Чому це є важливим? Це є важливим для правильного розуміння предмету договорів, за якими можливо здійснювати розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

На жаль, правильне розуміння предмету договорів з розпорядження майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав ускладнюється як невизначеністю у відповідних статтях як Цивільного кодексу України, так і профільного Закону предмету договорів, так і об'єднанням категорією предмет договору як самого об'єкту суміжних прав, так і майнового права на нього, що зумовлює актуальність написання даної роботи.

При написанні даної роботи у якості постановки проблеми для себе автором було вирішено провести чітке розмежування між об'єктом права інтелектуальної власності, в контексті роботи – об'єктом суміжних прав та майновим правом на нього, а відповідно розгляд останнього через призму всіх форм розпоряджання майновими правами на об'єкти, в тому числі і суміжних прав, які приводить як Цивільний кодекс України, так і профільний Закон, стало наскрізним завданням даної роботи. Відповідно, при проведенні даного дослідження автором був використаний діалектичний підхід, що склав методологічну основу дослідження.

В результаті проведеного дослідження автор дійшов висновків, що саме майнове право у випадку надання того чи іншого об'єкту в користування є предметом ліцензійного договору або публічної ліцензії. Так, саме майнові права – повністю або частково є предметом таких договорів як договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, договору про передавання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, трудового договору (контракту) в частині умов щодо розподілу майнових прав на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав. В своїй роботі автор проводить розмежування між майновим правом (майновими правами) та об'єктом (об'єктами) суміжних прав, аналізує кожен із визначених законодавцем видів договорів із зазначеного питання. Адже саме предмет договору є тим, що відрізняє одну форму розпорядження від іншої.

Що ж до останньої форми, а саме трудового договору (контракту), автором пропонується замінити існуючу форму розпоряджання на новий договір, а саме договір про передавання (відчуження) майнових прав на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав, при цьому, зазначаючи про те, що врегулювання майнових відносин на службові об'єкти суміжних прав є також можливим за допомогою ліцензійного договору.

Опосередковано в своїй роботі автор приділяє увагу співвідношенню ліцензійного договору та ліцензії, аргументуючи, що ліцензія, на думку автора, не є окремим одностороннім правочином, а є складовою частиною ліцензійного договору. Не є і одностороннім правочином публічна ліцензія. Односторонність не має ніякого відношення до згаданих форм розпоряджання, оскільки йде мова про виникнення взаємних прав та обов'язків за згаданими формами. Відповіддю на це є питання про те чи стає договір приєднання одностороннім правочином? Даний договір, таким не стає, оскільки взаємні права та обов'язки також виникають як в однієї, так і в другій сторони. А невизначеність сторони, не говорить про те, що коли сторона долучиться до публічної ліцензії, то вона буде позбавлена необхідності із дотримання відповідних її умов.

Окрема увага була приділена такій формі розпоряджання як договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, оскільки особливістю даної форми розпоряджання є те, що, на думку автора, слід ширше розуміти саму правову природу створення об'єкту, в тому числі і суміжних прав за замовленням. Важко уявити, що здійснюючи замовлення на виготовлення, наприклад фонограми, як об'єкту суміжних прав, замовник отримує лише відповідний запис на носії. Чи відповідає це самій суті даного договору? Вважається, що ні. Також вважається за доцільне, виключити із назви даного виду договору слово «використання», оскільки воно суперечить, на думку автора, меті з якою укладається відповідний договір. До того ж для надання майнового права на об'єкт суміжних прав в використання існують інші форми розпоряджання, про які якраз було вищезазначено. Додамо, що даний договір не може бути таким договором, який би передбачав і надання в користування майнового права і фактичну передачу (відчуження) майнового (майнових) права (прав). Головною особливістю є дійсно те, що разом з майновим (майновими) правом (правами) передається ще й об'єкт, що створюється за замовленням.

Таким чином, автором здійснюється комплексний аналіз усіх форм розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав з точки зору правильної визначеності предмета із висловленням пропозицій по внесенню необхідних змін до діючих редакцій статей як Цивільного кодексу України, так і профільного Закону, що становить практичну цінність даної роботи.

Опосередковано, дотичним до поставленої у статті теми питанням присвятили свої праці такі вчені як С. І. Шимон, А. С. Штефан, І. Є. Якубівський та інші.

Ключові слова: об'єкти суміжних прав, майнові права, договори у сфері розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, предмет договору.

Постановка проблеми. Згідно ч. 1, 2, 3 ст. 419 Цивільного кодексу України (далі – Кодекс) «1. Право інтелектуальної власності та право власності на річ не залежать одне від одного. 2. Перехід права на об'єкт інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ. 3. Перехід права власності на річ не означає переходу права на об'єкт права інтелектуальної власності» [1].

В подальшому вищезазначене положення знайшло своє відображення у відповідних положеннях профільного Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон), що зазначаються нами нижче.

Згідно ч. 1 ст. 10 Закону «1. Авторське право і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт, в якому втілено (зафіксовано) твір, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено (зафіксовано) твір, не означає передання (відчуження) майнових прав на твір і навпаки» [2].

Згідно ч. 2 ст. 36 Закону «2. Суміжні права і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт, в якому втілено (зафіксовано) об'єкт суміжних прав, не залежать одне від одного. Відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено об'єкт суміжних прав, не означає відчуження майнових прав на об'єкт суміжних прав і навпаки» [2].

Зауважимо, що нами була зазначена норма ч. 1 ст. 10 Закону у зв'язку з тісним взаємозв'язком об'єктів авторського права з об'єктами суміжних прав, хоча згідно чинного законодавства нашої держави ці дві групи об'єктів – відмежовані один від одного.

Зауважимо, що, на нашу думку, правильне розуміння співвідношення права інтелектуальної власності та право власності на річ є ключовим при відповідному розумінні, що являє собою предмет договорів з розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав.

В свою чергу, згідно ч. 1, 2, 3 ст. 418 Кодексу «1. Право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом. 2. Право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності визначається цим Кодексом та іншим законом. 3. Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом» [1].

Зауважимо, що при цьому розпоряджання, за загальним правилом, відбувається лише щодо майнових прав, які виникають, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

Так, згідно ч. 1, 2 ст. 47 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суміжних прав може здійснювати майнові права, що йому належать, особисто, через представника чи іншу уповноважену особу або організації колективного управління. 2. Суб'єкт авторського права або суміжних прав здійснює майнові права, що йому належать, на власний розсуд, не порушуючи прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб. Не допускається зловживання майновими правами на об'єкти авторського права і суміжних прав» [2].

При цьому, як приклад виключення із загального положення щодо того, що розпоряджання здійснюється лише стосовно майнових прав є набуття особистих немайнових прав організацією мовлення, в контексті створення службової програми організації мовлення.

Так, згідно ч. 3 ст. 37 Закону «3. Організація мовлення має право зазначати своє найменування у зв'язку з використанням програми організації мовлення» [2].

При цьому згідно ч. 1 ст. 14 Закону «1. Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір» [2].

На наш погляд, виходячи з аналізу вищезазначених норм фактично відбувається розпоряджання особистими немайновими правами в контексті створення службової програми організації мовлення, хоча при цьому, якщо виходити з положень чинного законодавства такий перехід не відбувається. Виходить, що особисті немайнові права на програму організації мовлення в тому числі і службову

програму організації мовлення виникають одразу лише у організації мовлення з моменту створення такого об'єкту суміжних прав, яким вважається перша трансляція згідно п. 4 ч. 1 ст. 36 Закону.

У зв'язку з цим, належність особистих немайнових прав з моменту створення службової програми організації мовлення тільки безпосередньо самій організації мовлення як, зокрема юридичній особі і відсутність належності таких особистих немайнових прав у працівника (працівників), які працювали над створенням програми організації мовлення, навіть незважаючи на безумовно значний вклад організації мовлення з точки зору надання технічних можливостей для створення і передачі відповідного сигналу, вважається не до кінця справедливим, на наш погляд, а особливо в контексті ч. 3 ст. 418 Кодексу, яку ми вже згадували, а саме «3. Право інтелектуальної власності є непорушним. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи обмежений у його здійсненні, крім випадків, передбачених законом» [1], а особисті немайнові права є його складовою частиною.

До того ж, зазначення імені (імен) особи (осіб), що працювали над створенням програми організації мовлення безпосередньо пов'язано із діловою репутацією останніх.

Окрім цього, положенням ч. 1, 2, 3, 4 ст. 423 Кодексу «1. Особистими немайновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; 2) право перешкоджати будь-якому посяганням на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності; 3) інші особисті немайнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. 2. Особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві об'єкта права інтелектуальної власності. У випадках, передбачених законом, особисті немайнові права інтелектуальної власності можуть належати іншим особам. 3. Особисті немайнові права інтелектуальної власності не залежать від майнових прав інтелектуальної власності. 4. Особисті немайнові права інтелектуальної власності не можуть відчужуватися (передаватися), за винятками, встановленими законом» [1].

Аналізуючи вищезазначену ч. 2 ст. 423 Кодексу зауважимо, що подальший свій розвиток дана норма знайшла в п. 4 ч. 2 ст. 35 Закону «4) організація мовлення (первинний суб'єкт суміжних прав на програму організації мовлення), правонаступники організації мовлення та інші фізичні або юридичні особи, які набули майнові права на програму організації мовлення на підставі договору або закону» [2].

Проте, на наш погляд, вже згадану ч. 2 ст. 423 Кодексу слід розуміти як те, що особисті немайнові права на службову програму організації мовлення мають належати як особі (особам), що працювали над її створенням, так і самій організації мовлення. Тобто, має бути два первинних суб'єкта, що, в свою чергу, буде цілком кореспондуватися із вищезазначеною нормою.

До того ж згідно ч. 1 ст. 429 Кодексу «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий

об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник» [1].

Таким чином, на наш погляд, при здійсненні першої трансляції програми організації мовлення, в тому числі і службової відбувається ніби розщеплення особистого немайнового права на такий об'єкт від творця – працівника (творців – працівників) шляхом виникнення особистого немайнового права у самої організації мовлення, зважаючи на значний технічний внесок у створенні такого об'єкту.

Згідно ж ч. 2 ст. 14 Закону «2. Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. Якщо майнові права на твір переходять до роботодавця, працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем» [2].

При цьому слід зауважити, що законодавець чомусь не зазначає у ч. 6 ст. 36 Закону про програму організації мовлення як службовий об'єкт. Так, згідно ч. 6 ст. 36 Закону «6. Майнові права на службове виконання, службову фонограму, службову відеограму виникають і здійснюються на умовах і в порядку, передбачених статтею 14 цього Закону. Порядок сплати справедливої винагороди за використання службового виконання, службової фонограми, службової відеограми може визначатися в договорі такого суб'єкта суміжних прав з роботодавцем або з організацією колективного управління» [2].

Чому ж автором було вирішено приділити увагу особливостям предмету договорів з розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав?

Дану увагу, було вирішено приділити у зв'язку з відсутністю чіткого, на думку автора, розмежування об'єкту права інтелектуальної власності та майнового права на об'єкт права інтелектуальної власності, що знайшло, на жаль, своє відображення в діючому профільному законодавстві нашої держави.

Так, зокрема згідно абзацу другого ч. 1 ст. 49 Закону «Предметом договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладення договору» [2].

Так, дійсно згідно з положенням абзацу другого ч. 2 ст. 48 Закону «У договорі щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав визначаються: 1) відомості, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки)» [2], але при цьому об'єкт права інтелектуальної власності не стає предметом договорів з розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

При цьому, дещо іншою можна вважати ситуацію, коли об'єкт суміжних прав створюється за замовленням.

Так, згідно ч. 7 ст. 36 Закону «7. Майнові права на виконання, здійснене виконавцем за замовленням, а також майнові права на фонограму або відеограму, вироблену за замовленням, виникають і здійснюються на умовах і в порядку, передбачених статтею 15 цього Закону» [2].

При цьому, згідно ч. 2, 3, 4 ст. 15 Закону «2. Майнові права на твір, створений за замовленням, переходять до замовника з моменту створення твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором замовлення. Майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент комп'ютерної програми), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом. 3. Якщо майнові права на твір переходять до замовника, автор має право на винагороду. 4. Замовник має право вносити зміни до твору, створеного за замовленням, супроводжувати його ілюстраціями, передмовами, післямовами тощо, якщо інше не передбачено договором замовлення» [2].

В чому полягає правова природа договору саме про створення за замовленням об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав? Що має на меті даний вид договору? Чи може даний вид договору мати на меті надання об'єкту суміжних прав, в контексті даної роботи в використання? Вважаємо, що ні. Вважаємо, що даний договір, виходячи зі своєї правової природи передбачає якраз повну передачу (відчуження) майнових прав. Особливістю ж даного виду договору є те, що разом із майновими правами на об'єкт суміжних прав передається і сам об'єкт суміжних прав. Ще однією особливістю, на нашу думку, є те, що майнові права за даним договором передаються у повному обсязі. Не може йти мова про часткову передачу майнових прав за даним видом договору, оскільки це суперечить його правовій природі. Більш детально даний вид договору буде ще далі розглянутий у тексті роботи, але в той же час, у зв'язку із зазначеним вище, вважається за доцільне внести зміни до самої його назви, виключивши, що даний договір є ще договором використання, виклавши відповідно назву даного договору у наступній редакції «договір про створення за замовленням об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав».

Зауважимо, що з огляду на зазначене вище, а також зміст ч. 2 ст. 430 Кодексу, а саме «2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта та замовникові спільно, якщо інше не встановлено договором або законом» [1], на нашу думку, належність майнових прав на об'єкт, створений за замовленням спільно як творцю, так і замовнику також суперечить самій суті даного виду договору. Якщо дані майнові права на об'єкт права інтелектуальної власності належать спільно як творцю, так і замовнику, в чому тоді полягає суть даного договору? Є момент переходу, на наш погляд, майнових прав від творця об'єкта права інтелектуальної власності до замовника. Дані майнові права можуть і не перейти до замовника, якщо, наприклад, не буде сплачена відповідна плата. Тому, говорити про автоматичний перехід майнових прав з моменту створення об'єкту права інтелектуальної власності також не можна. У зв'язку з чим, вважається за доцільне запропонувати нову редакцію ч. 2 ст. 430 Кодексу в якій має бути відображений перехід майнових прав від творця об'єкта права інтелектуальної власності до замовника. Такий же перехід має бути відображений і у відповідному положенні профільного Закону, яке було вже вищевказане.

При цьому також вбачається суперечність між положеннями Кодексу та профільного Закону з даного виду договору.

На нашу думку, договір створення за замовленням об'єкту права інтелектуальної власності не є договором підряду, незважаючи на певну схожість до-

говірних конструкцій. Замовник отримує разом з об'єктом права інтелектуальної власності і майнові права на нього в повному обсязі, виходячи із суті договору. Для часткової передачі (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав законодавцем передбачена інша цивілістична конструкція, а саме договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав.

До того ж, згідно положенням ст. 41 Конституції України «Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом. Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної власності відповідно до закону. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Конфіскація майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі» [3].

Таким чином, за умови спільної належності майнових прав як творцеві, так і замовнику згідно ч. 2 ст. 430 Кодексу, а також, беручи до уваги ч. 2 ст. 15 Закону в частині, що «Майнові права інтелектуальної власності на твір образотворчого мистецтва, створений за замовленням (крім твору, спеціально створеного як елемент комп'ютерної програми), належать його автору, якщо інше не встановлено договором або законом» [2] вбачається потенційна можливість в обмеженості реалізації тріади права власності замовника. У зв'язку з чим, як вже було автором зазначено вище пропонується відобразити перехід майнових прав від творця об'єкту права інтелектуальної власності до замовника, а також відобразити як в положенні Кодексу, так і профільного Закону, що такий перехід є повним та безповоротним задля їхньої взаємоузгодженості. Більш детальна увага особливостям предмету даного виду договору буде відображена автором у тексті роботи, як вже було зазначено вище, разом із розглядом особливостей предметів договорів з інших форм розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

Наостанок, в контексті, продовження думки автора щодо розщеплення особистого немайнового права при створенні службової програми організації мовлення зазначимо, що згідно з ч. 1 ст. 430 Кодексу «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові» [1]. Вважаємо, що одним із таких випадків може бути створення програми організації мовлення за договором замовлення.

При цьому, зауважимо, що так само як і у випадку ч. 6 ст. 36 Закону згідно ч. 7 ст. 36 Закону програма організації мовлення залишилася поза змістом уваги

профільного Закону. Так, згідно ч. 7 ст. 36 Закону «7. Майнові права на виконання, здійснене виконавцем за замовленням, а також майнові права на фонограму або відеограму, вироблену за замовленням, виникають і здійснюються на умовах і в порядку, передбачених статтею 15 цього Закону» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дотичним до поставленої у статті теми присвятили свої праці такі вчені як С. І. Шимон, А. С. Штефан, І. Є. Якубівський та інші.

Так, А. С. Штефан зазначає, що «Віднесення умов договору до істотних обумовлюється предметом договору, який конкретизується у правах та обов'язках сторін і порядку їх реалізації чи виконання. Істотні умови відображають зміст діяльності сторін у зв'язку з дією, що викладена у предметі договору. Це усі домовленості між сторонами щодо їх прав та обов'язків, порядку, умов, меж та строків їх реалізації або виконання, які у сукупності спрямовуються на досягнення мети предмету договору» [4, с. 334], що не може не підкреслювати важливість дослідження поставленої у статті теми.

У свою чергу, І. Є. Якубівський зазначає «Таким чином, договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності є самостійною групою (типом) у системі цивільно-правових договорів, конститутивною ознакою яких є спрямованість їх на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Спільним для цих договорів також є те, що їх предметом виступають майнові права інтелектуальної власності» [5, с. 280, 281].

Проте, незважаючи на безумовну вагомість проведених досліджень вищезазначеними вченими окремо питання, присвячене особливостям предмету договорів з розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав за законодавством України не досліджувалося.

Мета статті. Метою дослідження даної роботи є розгляд особливостей предмету договорів кожної з визначеної законодавцем форм розпорядження майновими правами на об'єкти, в тому числі і суміжних прав у зв'язку з відсутністю, на думку автора, чіткого розмежування між об'єктом суміжного права та майновим правом на нього, що показав аналіз діючого профільного законодавства з даного питання.

Виклад основного матеріалу. Згідно ч. 1 ст. 449 Цивільного кодексу України (далі – Кодекс) «1. Об'єктами суміжних прав без виконання будь-яких формальностей щодо цих об'єктів та незалежно від їх призначення, змісту, цінності тощо, а також способу чи форми їх вираження є: а) виконання; б) фонограми; в) відеограми; г) програми (передачі) організацій мовлення» [1].

Аналогічна норма закріплена і в профільному Законі. Так, згідно ч. 1 ст. 34 Закону «1. Об'єктами суміжних прав, незалежно від призначення, змісту, способу і форми вираження, є: 1) виконання; 2) фонограма; 3) відеограма; 4) програма організації мовлення» [2].

Згідно ч. 1 ст. 1107 Кодексу «1. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких правочинів: 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) ліцензійний договір; 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності; 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності; 5) інший правочин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності» [1].

Згідно ч. 1 ст. 48 Закону «1. Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі: 1) трудового договору (контракту) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; 2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав; 4) ліцензійного договору на використання об'єкту авторського права або об'єкта суміжних прав; 5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; 6) іншого правочину щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав. Умови правочинів щодо розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав стосовно передання (відчуження) або надання дозволу на використання (ліцензії) щодо майнового права на справедливую винагороду, передбаченого відповідно частиною третьою статті 12, частиною третьою статті 38, частиною третьою статті 39, частини третьою статті 40 цього Закону, є нікчемними» [2].

Зауважимо, що трудовий договір (контракт) як форма розпорядження майновими правами в частині розподілу майнових прав на службові об'єкти суміжних прав закріплений лише в профільному Законі.

Перейдемо до розгляду особливостей кожного предмету договорів з розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав перед тим зазначивши, що собою являє майнове право.

Згідно ч. 1, 2, 3 ст. 424 Кодексу «1. Майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. 2. Законом можуть бути встановлені винятки та обмеження в майнових правах інтелектуальної власності за умови, що такі обмеження та винятки не створюють істотних перешкод для нормальної реалізації майнових прав інтелектуальної власності та здійснення законних інтересів суб'єктів цих прав. 3. Майнові права інтелектуальної власності можуть відповідно до закону бути вкладом до статутного капіталу юридичної особи, предметом договору застави та інших зобов'язань, а також використовуватися в інших цивільних відносинах» [1].

При цьому згідно ч. 1, 2 ст. 427 Кодексу «1. Майнові права інтелектуальної власності можуть бути передані відповідно до закону повністю або частково іншій особі. 2. Умови передання майнових прав інтелектуальної власності можуть бути визначені договором, який укладається відповідно до цього Кодексу та іншого закону» [1].

Що означає передача власне майнового права? Передача майнового права означає передачу правомочностей визначених ч. 1 ст. 424 Кодексу. При передачі майнового права частково – це так само означає передачу правомочностей визначених ч. 1 ст. 424 Кодексу, але щодо конкретного права (прав), що передані. При цьому зауважимо, що передача майнового права означає його відчуження, тобто

безповоротний перехід такого права до нового суб'єкта. Фактично форми розпоряджання майновими правами умовно можна розділити на форми, що власне передбачають передання (відчуження) та форми, що передбачають надання такого майнового права в користування. На наш погляд, до першої форми слід віднести форми розпоряджання майновими правами на об'єкти суміжних прав, які не передбачають їхньої повної передачі, тобто відчуження. Пропонуємо до таких форм віднести: ліцензійний договір на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; публічну ліцензію на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав. До форм розпоряджання, що передбачають передачу, відчуження майнових прав пропонуємо віднести: трудовий договір (контракт) – в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав. Щодо п. 6 ч. 1 ст. 48 Закону «іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» [2], то дану форму розпоряджання можна віднести як до першої, так і до другої групи. Форми розпоряджання майновими правами носять цивілістично-правову природу, тому вважається можливим застосування і інших цивілістично-правових конструкцій для врегулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. У зв'язку з цим, застосування для врегулювання зазначених відносин через трудовий договір (контракт) викликає питання знову ж таки, виходячи з правової природи і з того, що створюється саме об'єкт права інтелектуальної власності. Вважається за доцільне в майбутньому окремо ввести таку форму розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкти суміжних прав як договір про передання (відчуження) майнових прав на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав, додавши при цьому до кола об'єктів і службову програму організації мовлення. Чому ще розподіл майнових прав не може відбуватися через трудовий договір (контракт)? Такий розподіл не може відбуватися тому, що об'єкт суміжних прав ще не створений і відповідні майнові права на нього також ще не виникли.

Так, згідно абзацу другого ч. 1 ст. 49 Закону «Предметом договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права і об'єкти суміжних прав не можуть бути об'єкти і майнові права, яких не існувало на момент укладення договору» [2].

Що ж собою, на наш погляд, являє те чи інше майнове право на об'єкт суміжних прав?

На наш погляд, фактично майнове право – це комплекс правомочностей (згідно ч. 1 ст. 424 Кодексу даний комплекс правомочностей представляє собою «1. Майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом» [1]) на один, на декілька або на всі способи використання об'єкта суміжних прав на території однієї, декількох або всіх держав

світу, якщо це стосується передачі (відчуження) такого майнового права, надання такого майнового права в користування. При цьому зазначимо, що передача такого майнового права в користування має свої особливості, про які нами буде зазначено далі.

В контексті зазначеного вище, зауважимо, що в ч. 1 ст. 49 Закону мова про одну державу не йдеться, а замість декількох мова йде про «окремі держави» [2]. Так, в згаданій нормі йдеться про наступне «1. Суб'єкт авторського права або суміжних прав може передати (відчужити) свої майнові права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, передбачені відповідно частиною першою статті 12, частиною першої статті 38, частиною першою статті 39, частиною першою статті 40 цього Закону будь-якій іншій особі у повному складі на території всіх держав світу або частково на окремі способи використання на території окремих держав світу, або на всі способи використання на території окремих держав світу. У разі передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав частково майнові права в обсязі, не передбаченому у договорі, є такими, що не передані (не відчужені)» [2].

Унікальність майнового права на об'єкти суміжних прав полягає у тому, що передача можлива і часткова згідно діючого профільного законодавства нашої держави. Тобто, правоволоділець може передати (відчужити) майнові права частково та має можливість залишити певний комплекс майнових прав за собою як за правоволодільцем.

Перейдемо до розгляду ліцензійного договору на використання об'єкта суміжних прав.

Згідно ч. 5 ст. 1109 Кодексу «5. Предметом ліцензійного договору не можуть бути права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, які на момент укладення договору не були чинними» [1]. Тобто, виходячи зі змісту вищезазначеної норми іншими словами – предметом ліцензійного договору є майнові права на об'єкт права інтелектуальної власності, в тому числі суміжних прав, який є створеним згідно ч. 1 ст. 36 Закону.

Що стосовно профільного Закону з даного виду договору, то, на жаль, виходячи зі змісту ст. 50 відсутнє згадування про предмет даного договору. У зв'язку з чим, вважаємо за доцільне внести відповідні зміни до ч. 1 ст. 50.

Зауважимо, що згідно ліцензійного договору в користування не передається об'єкт суміжних прав, передається в користування майнове право на об'єкт. Це власне і відрізняє ліцензійний договір на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, наприклад, від договору аренди.

Зазначимо також, що автор роботи не виділяє окремо ліцензію як окремий правочин, а розглядає її як складову частину ліцензійного договору. При цьому, автор не розглядає ліцензію і як односторонній правочин, оскільки це не можливо у зв'язку із виникненням взаємних прав та обов'язків як і у ліцензіара, так і у ліцензіата.

Наступним видом договору, який пропонується нами розглянути в контексті особливостей предмету – це публічна ліцензія на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав.

Зауважимо, що згідно змісту ч. 1 ст. 1107 Кодексу публічна ліцензія – відсутня серед переліку правочинів з розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

Відсутній і визначений предмет даної форми розпоряджання майновими правами, в тому числі і на об'єкт суміжних прав, виходячи зі змісту ст. 51 Закону. У зв'язку з чим, вважаємо за доцільне доповнити редакцію вищезгаданої статті визначенням предмету відповідної форми розпоряджання майновими правами. Вважаємо також, що публічна ліцензія не є одностороннім правочином, у зв'язку з виникненням взаємних прав та обов'язків як у ліцензіара, так і у ліцензіата. Пояснимо нашу думку читачеві.

Так, згідно ч. 1 ст. 51 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем» [2].

Визначеність умов публічної ліцензії ліцензіаром не говорить про те, що не виникають права та обов'язки із дотримання відповідних умов ліцензіатом. Погодження умов між ліцензіаром та ліцензіатом здійснюється шляхом приєднання до відповідних запропонованих ліцензіаром умов. Можливість виступити ліцензіатом фактично будь-якій особі також не може свідчити про односторонність даного виду правочину, оскільки ліцензіат повинен всеодно дотримуватися умов договору.

Тим більше, що про це говорить і ч. 2 ст. 51 Закону. Так, згідно згаданої норми «2. Особа, яка використовує об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано»[2].

Загалом, вважаємо, що слід викласти, наприклад, саму назву ст. 50 Закону в іншій редакції, а саме «Ліцензійні договори на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» замість «Ліцензійні договори на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав» [2].

Пояснимо нашу думку. Так, згідно абзацу першого ч. 2 ст. 50 Закону «2. Ліцензійний договір, згідно з яким ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на виготовлення і опублікування примірників зафіксованого або записаного твору, записаного виконання, фонограми, відеограми (примірників відповідних об'єктів) у кількості (тиражем), здатній задовольнити розумні потреби публіки є ліцензійним видавничим договором. Ліцензіат ліцензійного видавничого договору, який забезпечує опублікування зазначеного в цій частині об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав вважається видавцем» [2].

Тобто, не йде мова про передачу, для прикладу, написаної книги, йде мова про надання дозволу на виготовлення і опублікування її примірників. Те саме, стосується і об'єктів суміжних прав таких як виконання, фонограма, відеограма. Відсутність в контексті, згаданої вище норми програми організації мовлення як об'єкту суміжних прав на який може бути наданий дозвіл на виготовлення і опублікування примірників є цілком виправданим, виходячи з правової природи даного об'єкту.

Про те, що йде мова саме про передачу в користування майнового права на об'єкт, а не про передачу в користування об'єкту, в тому числі і суміжних прав, свідчить і абзац 3 ч. 4 ст. 50 Закону «У разі відсутності визначення у ліцензійному

договорі строку, на який поширюється дія ліцензійного договору (ліцензії), договір вважається укладеним на строк, що залишився до спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт права інтелектуальної власності, але не більше ніж на п'ять років. Якщо за шість місяців до спливу зазначеного п'ятирічного строку жодна із сторін не повідомить письмово другу сторону про відмову від договору, договір вважається продовженим на невизначений строк. У такому разі кожна із сторін може в будь-який час відмовитися від договору, письмово повідомивши про це другу сторону за шість місяців до розірвання договору, якщо більший строк для повідомлення не встановлений за домовленістю сторін» [2].

Як можна бачити зі змісту вищезазначеної норми, мова йде саме про строк чинності виключного майнового права, тобто йде мова саме про майнове право. Таким чином, можна говорити про те, що строк чинності майнового права на об'єкт права інтелектуальної власності є відмінним від «строків» права власності на річ, які не мають загалом часової обмеженості, у зв'язку з непорушністю права власності. Строки ж чинності майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності мають часову обмеженість, яка зумовлена особливою правовою природою таких об'єктів, а також метою справедливого забезпечення балансу інтересів, як володільців таких майнових прав, так і суспільства.

Тому, у зв'язку з викладеним вище, з метою узгодження ч. 1 ст. 50 Закону з її ч. 2 та ч. 3 вважається за доцільне внести зміни до відповідної редакції, які б вказували на те, що предметом даного виду договору є саме передача в користування майнового права на той чи інший об'єкт, а не передача самого об'єкту, в тому числі і суміжних прав.

З метою узгодженості профільного Закону із положеннями Кодексу з даного питання пропонується внести зміни і до ч. 1, ч. 2 ст. 1109 Кодексу із зазначенням того, що в користування передається майнове право, а не сам об'єкт суміжних прав, а також внести зміни до ч. 3 ст. 1109 Кодексу із необхідністю зазначення предмету даного виду договору.

Так, на сьогодні ч. 3 ст. 1109 Кодексу виглядає наступним чином: «3. У ліцензійному договорі визначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати плати за використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір» [1].

З огляду на зазначену вище норму зазначимо, що, на наш погляд, сфера використання об'єкта не може охоплювати конкретні права, що надаються за договором, а також способи використання зазначеного об'єкта. Сфера використання об'єкта фактично говорить про те, де саме майнове право на об'єкт буде використане, а тому може охоплювати лише територію використання майнового права на об'єкт, в тому числі і суміжних прав.

Що ж до внесення змін до положень Закону з висвітлених питань щодо публічної ліцензії, то вважається за доцільне внести зміни до самої назви ст. 51 Закону, виклавши її назву у наступній редакції: «Публічна ліцензія на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» замість існуючої назви «Публічна ліцензія на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав» [2].

Щодо самого змісту статті, то вбачається за доцільне внести зміни до ч. 1 ст. 51 Закону «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем» [2] шляхом зазначення того, що використання відбувається стосовно майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав.

Вважається за доцільне також внести зміни і до ч. 2 ст. 51 Закону шляхом зазначення того, що мова йде про використання майнового права. Також аналогічні зміни необхідно внести і до ч. 5 ст. 51.

Перейдемо до розгляду форм розпоряджання, що передбачають передачу (відчуження) майнових прав, в тому числі і на об'єкти суміжних прав.

Оскільки, вище в роботі автором вже розглядалися особливості предмету договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, вважаємо за доцільне доповнити даний розгляд наступним.

Запропоноване автором розуміння особливостей предмету даного виду договору є ширшим від того розуміння, що надається згідно положеннями Кодексу, а також профільного Закону і тому включає не тільки об'єкт в тому числі і суміжних прав, а й майнові права на такий об'єкт.

Перейдемо до розгляду особливостей предмету договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав.

Як можна одразу бачити з самої назви договору, законодавець стосовно саме даної форми розпоряджання зазначає про передачу (відчуження) майнових прав.

Оскільки про необхідність узгодженості абзацу 2 ч. 1 ст. 49 Закону зі змістом статті вже було сказано вище, то зазначимо, що така подальша узгодженість буде цілком ще кореспондуватися і з абзацом першим ч. 2 ст. 49 Закону, а саме «2. Особа, яка набуває майнові права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, стає суб'єктом майнових прав у межах набутого нею обсягу майнових прав на такий об'єкт протягом визначеного законом строку чинності відповідних майнових прав на такий об'єкт. Умова договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав на інший, ніж передбачено законом строк чинності набутих майнових прав, є нікчемною» [2].

Щодо такої форми розпоряджання майновими правами як трудовий договір (контракт) – в частині розподілу майнових прав на службові об'єкти в тому числі і суміжних прав, то вважаємо, що майнові права і передача таких майнових прав не є предметом загалом трудового договору (контракту). Вважаємо не до кінця обґрунтованим об'єднання цією договірною конструкцією і трудових відносин, і питання передачі майнових прав на створені службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав. Тому, вважаємо, як нами вже було зазначено вище, має бути впроваджено окремий вид договору, а саме договір про передачу (відчуження) майнових прав на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав.

Перепон для того, щоб майнові права на службові об'єкти, в тому числі і суміжних прав надавалися в користування згідно ліцензійного договору автор також не вбачає.

Висновки і пропозиції. В результаті проведеної роботи автором запропоновано наступну класифікацію форм розпорядження майновими правами на об'єкти суміжних прав: 1) форми розпорядження майновими правами, що передбачають надання в користування, в тому числі об'єктів суміжних прав (ліцензійний договір на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав); 2) форми розпорядження майновими правами, що передбачають передання (відчуження) майнового (майнових) права (прав) (трудовий договір (контракт) в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму; договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав; договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав). «Інший правочин щодо розпорядження майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав» [2] згідно п. 6 ч. 1 ст. 48 Закону може бути віднесений як до першої, так і до другої групи договорів.

Також, автором пропонується ввести замість трудового договору (контракту) договір про передання (відчуження) майнових прав на службові об'єкти, в контексті роботи, суміжних прав і зокрема такого об'єкту суміжних прав як програма організації мовлення.

Автором пропонується наступне розуміння майнового права – це комплекс правомочностей (згідно ч. 1 ст. 424 Кодексу даний комплекс правомочностей представляє собою «1. Майновими правами інтелектуальної власності є: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності; 3) виключне право перешкоджати неправомірному використанню об'єкта права інтелектуальної власності, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом» [1]) на один, на декілька або на всі способи використання об'єкта суміжних прав на території однієї, декількох або всіх держав світу, якщо це стосується передачі (відчуження), в також надання в користування (щодо користування зробимо нижче певні уточнення). У випадку передання (відчуження) як це вже було сказано вище в тексті роботи майнове право відчужується повністю та безповоротно, але особливістю є те, що таке майнове право може передаватися не повністю, а частково. Як розуміти «частково»? «Частково», на наш погляд, слід розуміти через способи використання того чи іншого об'єкту. Але при цьому разом з цією частковою передачею щодо визначених способів використання того чи іншого об'єкту передається той комплекс правомочностей, що визначений ч. 1 ст. 424 Кодексу. Не йдеться про розщеплення комплексу правомочностей, подільність є лише стосовно способів використання того чи іншого об'єкту. Тому, фактичною реалізацією майнового права є його способи використання.

Щодо уточнення стосовно того, що майнове право на об'єкт в тому числі і суміжних прав, може надаватися в користування, то потрібно розуміти, що з точ-

ки зору правової природи відповідних форм розпоряджання, які передбачають надання такого майнового права в користування – мова йде лише про частину правомочностей, а саме про право на використання, визначеним (визначеними) способом (способами).

З метою узгодженості ст. 430 Кодексу із статтею 15 Закону пропонується викласти їх у наступній редакції, а саме ст. 430 наступним чином: «1. Особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати замовникові. 2. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням переходять від творця до замовника згідно договору, укладеного між творцем об'єкта права інтелектуальної власності та замовником». Статтю ж 15 Закону пропонується викласти у наступній редакції: «1. Особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, належать автору. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, можуть належати замовнику. 2. Майнові права на твір, створений за замовленням належать автору. Майнові права на твір, створений за замовленням переходять від автора до замовника згідно договору, укладеного між автором та замовником. 3. Якщо майнові права на твір переходять до замовника, автор має право на винагороду. 4. Замовник має право вносити зміни до твору, створеного за замовленням, супроводжувати його ілюстраціями, передмовами, післямовами тощо, якщо інше не передбачено договором замовлення».

Вважаємо, що чітке закріплення за творцем (творцями) об'єктів права інтелектуальної власності, що створені за замовленням майнових прав як за первинними суб'єктами буде сприяти кращій реалізації та захисту і їхніх особистих немайнових прав.

Внести зміни до назви статті 50 Закону шляхом викладу її наступним чином: «Ліцензійні договори на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав».

Внести зміни до ч. 1 ст. 50 Закону шляхом викладу згаданої статті у наступній редакції: «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання майнового права на об'єкт, якщо інше не встановлено договором.

Предметом ліцензійного договору є майнове право на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, які надаються в користування згідно умов договору.

Ліцензіаром може бути суб'єкт майнових авторських або суміжних прав, а у випадках, передбачених договором або законом, – інша уповноважена особа.

Ліцензіат не має право використовувати об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав способами, прямо не передбаченими ліцензійним договором».

Внести зміни до ч. 1, ч. 2 ст. 1109 Кодексу шляхом викладу їх у наступній редакції: «1. За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання майнового права на об'єкт права

інтелектуальної власності визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта, якщо інше не встановлено договором. 2. У випадках, передбачених ліцензійним договором, може бути укладений субліцензійний договір, за яким ліцензіат надає іншій особі (субліцензіату) субліцензію на використання майнового права на об'єкт права інтелектуальної власності. У цьому разі відповідальність перед ліцензіаром за дії субліцензіата несе ліцензіат, якщо інше не встановлено ліцензійним договором».

Внести зміни до ч. 3 ст. 1109 Кодексу шляхом викладу даної норми у наступній редакції: «3. У ліцензійному договорі визначаються предмет договору (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначених прав на об'єкт), вид ліцензії, сфера використання прав, що передаються на об'єкт (територія використання прав, що передаються на об'єкт), строк, на який надаються права в користування на об'єкт, розмір, порядок і строки виплати плати за використання майнового права на об'єкт права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір».

Внести зміни до ч. 1 ст. 51 Закону шляхом викладу згаданої статті у наступній редакції: «1. Суб'єкт авторського права або суб'єкт суміжних прав може надати дозвіл на використання майнового права на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав будь-якою особою на визначених ним умовах (публічна ліцензія). Публічна ліцензія видається шляхом оприлюднення її умов разом з наданням можливості дистанційного ознайомлення з відповідним об'єктом авторського права або об'єктом суміжних прав необмеженому колу осіб з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем. Предметом публічної ліцензії є майнове право на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав, які надаються в користування згідно умов договору».

Внести зміни до ч. 2 ст. 51 Закону шляхом викладу зазначеної норми у наступній редакції: «2. Особа, яка використовує майнове право на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав на основі публічної ліцензії, зобов'язана дотримуватися визначених суб'єктом авторського права або суб'єктом суміжних прав умов, на яких її було видано».

Внести зміни до ч. 5 ст. 51 Закону шляхом викладу зазначеної норми у наступній редакції: «5. Публічна ліцензія, в якій не передбачено сплату винагороди за використання майнового права на об'єкт авторського права та/або об'єкт суміжних прав або передбачено, що така сплата може здійснюватися ліцензіатом добровільно, на власний розсуд, вважається безоплатною».

Зазначимо, що запропоновані автором зміни до назв форм розпоряджання майновими правами на об'єкти, в тому числі суміжних прав мають знайти подальше відображення і у ст. 48 Закону, і у ст. 1107 Кодексу.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Штефан А. С. Концепт «істотні умови договору». Актуальні проблеми приватного та публічного права: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 95-річчю від дня народження члена-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О. І. (м. Харків, 29 березня 2024 року). С. 332-334. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14fa65fa-10b8-4f49-a4e3-ee40ab3d5992/content#page=332> DOI: <https://zenodo.org/records/11065711>.
5. Якубівський І. Є. Проблеми набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності в Україні: дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук : 12.00.03. Львівський національний університет імені Івана Франка. 2019. 520 с. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/dysertatsiia.pdf>.

References

1. Civil Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
2. On Copyright and Related Rights: Law of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855> [in Ukrainian].
3. Constitution of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Shtefan A. S. (2024). The concept of «essential terms of the contract». Current problems of private and public law: Materials of the VI International Scientific and Practical Conference dedicated to the 95th anniversary of the birth of the corresponding member of the National Academy of Law and Human Resources of Ukraine, academician of the International Personnel Academy, Honored Scientist of Ukraine, Doctor of Law, Professor Protsevsky O. I. (Kharkiv, March 29, 2024). P. 332-334. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14fa65fa-10b8-4f49-a4e3-ee40ab3d5992/content#page=332>. DOI: <https://zenodo.org/records/11065711> [in Ukrainian].
5. Yakubivsky I. Ye. (2019). Problems of acquisition, exercise and protection of intellectual property rights in Ukraine: dissertation for the degree of Doctor of Law: 12.00.03. Ivan Franko National University of Lviv. 520 p. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/dysertatsiia.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.02.2025 р.

N. H. Pecherova, Candidate of Juridical Sciences, Doctoral Student
National Academy of Sciences of Ukraine
V. M. Koretsky Institute of State and Law
4 Triokhsviatytska St, Kyiv, 01001, Ukraine
e-mail: mrs.pecherova@gmail.com

PECULIARITIES OF THE SUBJECT OF AGREEMENTS ON THE DISPOSAL OF PROPERTY RIGHTS TO OBJECTS OF RELATED RIGHTS UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE

Summary

Intellectual property law, despite the fact that its foundation is civil law itself and intellectual property law is formed on its principles, has its own characteristics. One of these characteristics is the understanding of intellectual property law not as a branch of law or academic discipline, but as a legal category. Understanding this, as well as what we are talking about objects of intellectual property law, allows us to distinguish this right from real rights. Why is this important? This is important for a correct understanding of the subject of contracts under which it is possible to dispose of property rights, including objects of related rights.

Unfortunately, the correct understanding of the subject of agreements on the disposal of property rights, including objects of related rights, is complicated by both the uncertainty in the relevant articles of both the Civil Code of Ukraine and the relevant Law on the subject of agreements, and the unification by the category of the subject of the agreement of both the object of related rights itself and the property right to it, which determines the relevance of writing this work. When writing this work, as a problem statement for himself, the author decided to draw a clear distinction between the object of intellectual property rights, in the context of the work - the object of related rights and the property right to it, and accordingly, considering the latter through the prism of all forms of disposal of property rights to objects, including related rights, which are provided for by both the Civil Code of Ukraine and the relevant Law, became a cross-cutting task of this work. Accordingly, when conducting this study, the author used a dialectical approach, which formed the methodological basis of the study.

As a result of the study, the author concluded that it is the property right itself in the case of granting a particular object for use that is the subject of a license agreement or a public license. Thus, it is property rights that are fully or partially the subject of such agreements as an agreement on the creation by order and use of an object of copyright or an object of related rights, an agreement on the transfer (alienation) of property rights to an object of copyright or an object of related rights, an employment agreement (contract) in terms of the conditions for the distribution of property rights to service objects, including related rights. In his work, the author distinguishes between property rights (property rights) and the object (objects) of related rights, analyzes each of the types of agreements on this issue defined by the legislator. After all, it is the subject of the contract that distinguishes one form of disposition from another.

As for the latter form, namely an employment contract (contract), the author proposes to replace the existing form of disposition with a new contract, namely a contract on the transfer (alienation) of property rights to service objects, including related rights, while noting that the settlement of property relations to service objects of related rights is also possible through a license agreement.

Indirectly, in his work, the author pays attention to the relationship between a license agreement and a license, arguing that a license, in the author's opinion, is not a separate unilateral transaction, but is an integral part of a license agreement. A public license is also not a unilateral transaction. Unilaterality has no relation to the aforementioned forms of disposition, since we are talking about the emergence of mutual rights and obligations under the aforementioned forms. The answer to this is the question of whether the accession agreement becomes a unilateral transaction? This agreement does not become such, since mutual rights and obligations also arise for both one and the other party. And the uncertainty of the party does not mean that when a party joins a public license, it will be relieved of the need to comply with its relevant conditions.

Special attention was paid to such a form of disposition as an agreement on the creation by order and the use of an object of copyright or an object of related rights, since the peculiarity of this form of disposition is that, in the author's opinion, the very legal nature of the creation of an object, including related rights by order, should be understood more broadly. It is difficult to imagine that by placing an order for the production, for example, of a phonogram, as an object of related rights, the customer will receive only the corresponding recording on the carrier. Does this correspond to the very essence of this agreement? It is believed that no. It is also considered appropriate to exclude the word «use» from the name of this type of contract, since it contradicts, in the author's opinion, the purpose for which the relevant contract is concluded. In addition, there are other forms of disposal for the provision of property rights to an object of related rights for use, which were just mentioned above. We add that this contract cannot be such a contract that would provide for both the provision of property rights for use and the actual transfer (alienation) of property rights (property rights). The main feature is indeed that

together with the property rights (property rights) the object created to order is also transferred.

Thus, the author carries out a comprehensive analysis of all forms of disposal of property rights to objects of related rights from the point of view of the correct definition of the subject with the expression of proposals for making the necessary changes to the current versions of the articles of both the Civil Code of Ukraine and the relevant Law, which constitutes the practical value of this work.

Indirectly, such scientists as S. I. Shimon, A. S. Shtefan, I. Ye. Yakubivsky and others devoted their works to issues related to the topic raised in the article.

Keywords: objects of related rights, property rights, contracts in the field of disposal of property rights to objects of related rights, subject of the contract.